

Persbericht, 20 april 2017

Rijksbouwmeester Floris Alkemade, Vlaams Bouwmeester Leo Van Broeck en architect Joachim Declerck benoemd tot curatoren van IABR-tweeluik

De Nederlandse Rijksbouwmeester Floris Alkemade (FAA - Floris Alkemade Architect), de Vlaams Bouwmeester Leo Van Broeck (Bogdan & Van Broeck) en de Belgische architect Joachim Declerck (AWB – Architecture Workroom Brussels) zijn benoemd tot curatoren van de komende twee edities van de Internationale Architectuur Biennale Rotterdam (IABR), in 2018 en 2020.

IABR–2018+2020 is een tweeluik met Nederland en België als werkveld en de wereld als inspiratiebron. Van voorjaar 2017 tot zomer 2020 wordt verkend tot welke kwaliteitssprong van onze steden en landschappen we in staat zijn als we doelgericht werken aan oplossingen voor de grote maatschappelijke uitdagingen van deze tijd.

Ontwerpkracht, klimaatverandering en samenleving

IABR–2018+2020 vertrekt van de opdracht die in 2015 met de *Sustainable Development Goals* van de VN en het Klimaatverdrag van Parijs (COP21) op de tafel van de wereldgemeenschap is gelegd. Hiermee staat er een duidelijke stip op de horizon. Dat maakt echte richtingverandering mogelijk, een fundamentele transitie. Maar hoe pakken we dat aan? Hoe activeren we de samenleving, en niet op een defensieve maar op een positieve manier? Tot welke kwaliteitssprong van onze steden en landschappen stelt ons deze transitie eigenlijk in staat?

Vlaams Bouwmeester Leo Van Broeck: *‘Het is de bedoeling om van architectuurkwaliteit, ruimtelijke kwaliteit en ecologische kwaliteit één verhaal te maken.’*

Op zoek naar maatschappelijke en ecologische winst

De drie curatoren Alkemade, Van Broeck en Declerck zullen verkennen hoe ruimtelijke transformaties kunnen helpen om de grote maatschappelijke opgaven te beantwoorden.

Het werkveld is het unieke stedelijk, ecologisch en economisch systeem van de Rijn-Maas-Schelde Delta, de lage landen waar intensief ruimtegebruik de norm is en waar we zoveel opgaven met elkaar delen. Door onze manier van leven, werken en wonen in deze verstedelijkte delta samen opnieuw te tekenen kan proactief ruimte worden gemaakt voor energietransitie en circulaire economie, voor inclusieve stedenbouw, en voor een innovatieve aanpak van de mobiliteitsproblematiek, de zorg, de wateropgave en de voedselproductie.

IABR–2018+2020 is werkplaats én platform voor een toekomstagenda. Een oproep aan architecten wereldwijd om mee te denken over hoe de maatschappelijke thema's te koppelen aan ruimtelijke vraagstukken die urgent zijn vanwege de klimaatverandering, aan de vraag hoe we ruimte kunnen maken voor het vergroten van de fysieke en sociale weerbaarheid van onze steden en landschappen. In een tijd van radicale onzekerheid richt IABR–2018+2020 zich daarbij bewust op het bieden van handelingsperspectief, op het ontwerpen aan wat we *kunnen* willen, en op het verbeelden en laten zien van wat we als samenleving kunnen winnen.

Rijksbouwmeester Floris Alkemade: *‘We moeten bij iedere ontwerpogave op zoek naar de maatschappelijke meerwaarde. Nadenken over de toekomst, niet in termen van een dreigend verlies maar van maatschappelijke en ecologische winst.’*

Ontwerpen aan de toekomst: van kwaliteit een verhaal maken

De IABR is kennisinstelling en cultureel platform tegelijk en zet de kracht van verbeelding en ontwerp doelgericht in voor échte verandering. Deze methodologie maakt het mogelijk de vele lokale en regionale initiatieven en opgaven bijeen te brengen, bestaande inzichten te delen, nieuwe kennis te ontwikkelen en die in de praktijk te testen.

De curatoren pakken de kans om van de IABR nog meer dan voorheen een gedeelde ruimte te maken, die ontmoeting en interactie stimuleert. Met elkaar én met de wereld. Vooral om resultaatgericht een brug te slaan tussen de vele kleinschalige inspirerende initiatieven aan de ene kant en de enorme schaal van de maatschappelijke opgaven aan de andere kant. Nieuwe sociaal-ruimtelijke praktijken kunnen en moeten de snelheid, draagkracht én kwaliteit van maatschappelijke transitie verhogen.

De cultuur als motor voor verandering

De stip die 'Parijs' op de horizon heeft gezet, dwingt ons om beter dan nu de brug te slaan tussen onderzoek en implementatie en om alle kennis die we hebben gedurfd en effectiever toe te passen in de praktijk. Een biennale- tweeluik is daarom een passende vorm. De editie van 2018, een 'werk'-biennale, zal vooral in het teken staan van onderzoek en uitwisseling, debat en brainstorming, terwijl in 2020 de resultaten op tafel worden gelegd.

IABR bestuurder-directeur George Brugmans: *'Het is fantastisch om samen met dit unieke Curator Team en alle kennis, netwerken en onderzoekscapaciteit die het meebrengt, drie jaar intensief en doelgericht aan de slag te kunnen. Met de benoeming van deze drie curatoren en met dit tweeluik kan de IABR nog meer dan voorheen voordeel halen uit het feit dat we een biennale van de 21e eeuw zijn. Voorbij aan de formule van "het festival van goede projecten" positioneren wij de cultuur als domein van waaruit gewerkt kan worden aan échte verandering – in onze eigen delta en in de wereld.'*

De partners

De IABR is leadpartner van het Rijk in het kader van de Actieagenda Ruimtelijk Ontwerp van het Ministerie van Infrastructuur en Milieu.

De IABR is een langjarige samenwerking aangegaan met de Belgische architectuurcultuurinstelling Architecture Workroom Brussels. De twee organisaties worden actief in elkaars domein en profiteren van elkaars expertise. De inzet is het verder brengen van gezamenlijk ontwerpend onderzoek en het tonen en vooral helpen implementeren van de resultaten daarvan in Nederland en België.

Als onderdeel van haar meerjarenbeleidsplan 2017 – 2020, *Naar een Weerbare Stad*, heeft de IABR actiegerichte samenwerkingsovereenkomsten gesloten met Resilient Rotterdam (Stadsontwikkeling Rotterdam) en met de Nederlandse Watergezant (Ministerie van Infrastructuur en Milieu).

Belangrijke (onderzoek)partners bij het werken aan IABR–2018+2020 zijn het Planbureau voor de Leefomgeving, het Atelier Rijksbouwmeester, het Team Vlaams Bouwmeester, AIR en de Veldacademie.

De IABR ontvangt meerjarige subsidie van de Gemeente Rotterdam en het Stimuleringsfonds Creatieve Industrie.

Noot voor de redactie:

voor meer informatie vragen wij u contact op te nemen met de programmamanager van de IABR, Marieke Francke, via mfrancke@iabr.nl of +31 (0)10 2060033

OVER DE CURATOREN

Floris Alkemade

Floris Alkemade (1961) is architect en stedenbouwkundig ontwerper. Na zijn afstuderen bij Rem Koolhaas aan de TU Delft was hij 18 jaar lang verbonden aan het bureau Office for Metropolitan Architecture (OMA), waarvan de laatste acht jaar als partner. Hij werkte aan grote projecten en studies over de hele wereld, zowel op het schaalniveau van de architectuur als van de stedenbouw. Bekend zijn Euralille, een grote gebiedsontwikkeling rondom het nieuwe TGV-station in Lille, het Ruhrmuseum in Essen en in Nederland het nieuwe Stadshart van Almere.

Sinds 2008 leidt Floris Alkemade zijn eigen bureau FAA (Floris Alkemade Architect) met projecten in binnen- en buitenland. Met FAA werkt hij onder meer aan grootschalige architectuurprojecten in Frankrijk, waaronder de transformatie en nieuwbouw van het 600 meter lange entrepotgebouw Macdonald in Parijs.

Floris Alkemade was negen jaar verbonden als gast-professor aan de Universiteit van Gent en sinds 2014 is hij lector aan de Academie van Bouwkunst in Amsterdam.

Per 1 september 2015 is Floris Alkemade benoemd als Rijksbouwmeester en als zodanig is hij voorzitter van het College van Rijksadviseurs. De Rijksbouwmeester adviseert aan de minister van Binnenlandse Zaken en de directeur-generaal van het Rijksvastgoedbedrijf. Hij bewaakt en bevordert de architectonische en stedenbouwkundige kwaliteit van rijksprojecten waaronder ook afstoot en herontwikkeling van rijksvastgoed. De Rijksbouwmeester adviseert het Rijk bovendien gevraagd en ongevraagd over kwesties van architectonische kwaliteit en de grote ruimtelijke thema's. Ook speelt hij een belangrijke rol in het aanjagen van het vak-discours.

In zijn agenda als Rijksbouwmeester verwoordt Floris Alkemade de ambitie om bij iedere ontwerpogave op zoek te gaan naar maatschappelijke meerwaarde.

Leo Van Broeck

Leo Van Broeck (1958) werd in september 2016 door de Vlaamse regering aangesteld als nieuwe Vlaamse Bouwmeester.

Van Broeck studeerde in 1981 af als ingenieur architect aan de KU Leuven. Hij is er sinds 1995 actief als praktijk-assistent en sinds 2006 als professor architectonisch en stedenbouwkundig ontwerpen. In 1997 stichtte hij de vzw Stad en Architectuur, een vereniging die architectuur in België promoot aan de hand van debatten, lezingen en tentoonstellingen. In 2007 richtte hij samen met Oana Bogdan het architectenbureau Bogdan & Van Broeck op, een kantoor dat sterk gericht is op onderzoek en zich onderscheidt door een actief maatschappelijk engagement. Daarnaast was Van Broeck van 2013 tot 2016 voorzitter van de Koninklijke Federatie van de Architectenverenigingen van België (FAB).

Zijn mandaat als Vlaams Bouwmeester plaatst Leo Van Broeck in het teken van transitie naar integrale duurzaamheid. Hij beklemtoont daarbij het belang van een zorgzamer ruimtegebruik in de strijd tegen klimaatverandering. Doel is de ontwikkeling van een bouw- en ontwerpagenda voor een aangename, gezondere, beter uitgeruste en meer inclusieve leefomgeving, gekoppeld aan een zorgzamere en duurzamere omgang met ons leefmilieu en met natuurlijke hulpbronnen. Architectuur en ontwerpend onderzoek kunnen bij de transitie een belangrijke bijdrage leveren, door toekomstvisies en innovatieve oplossingen te verbeelden, te testen en te concretiseren in realisaties. Leo Van Broeck wil van architectuurkwaliteit, ruimtelijke kwaliteit en ecologische kwaliteit één verhaal maken.

Joachim Declerck

Joachim Declerck (1979) is ingenieur-architect, en oprichter en partner van Architecture Workroom Brussels (AWB)— Europese *denk-en-doe-tank* voor innovatie op vlak van architectuur, stedelijke en territoriale ontwikkeling. Hij is sinds 2014 gastprofessor aan de Universiteit Gent (BE). De rode draad

in zijn werkzaamheden is de inzet van ontwerp en ruimtelijke ontwikkeling als hefboomen voor het realiseren van belangrijke maatschappelijke transitieën.

Declerck studeerde af aan de Universiteit Gent (België). Later volgde hij de internationale postdoctoraal opleiding aan het *Berlage Institute* in Rotterdam. Hij bleef van 2005 tot 2010 verbonden aan dit instituut, vanaf 2008 leidde hij er het professionele onderzoeks- en ontwikkelingsprogramma. Hij was namens het Berlage Instituut co-curator van de 3e IABR, *Power – Producing the Contemporary City* (2007), en van de tentoonstelling *A Vision for Brussels – Imagining the Capital of Europe* (2007).

Sinds zijn oprichting in 2010 maakt Architecture Workroom Brussels als initiator, mediator en platform de ruimte en condities voor vernieuwende architectuur en voor ontwerpend onderzoek. AWB bestaat uit een team van tien architect-onderzoekers en wordt geleid door drie partners: Roeland Dudal, Els Vervloesem en Joachim Declerck. De langere strategische werklijnen van AWB richten zich onder meer op visionaire woningbouw, productieve landschappen, zorgzame buurten en de productieve stad. Als platform voor ontwerpend onderzoek en kennisdeling draagt AWB bij aan het brede maatschappelijke debat, aan de professionele praktijk en kennisontwikkeling, en aan de vernieuwing van stadsontwikkeling en beleid.

In 2010 was Declerck curator van de tentoonstelling *Bouwen voor Brussel – Architectuur en Stedelijke Transformatie in Europa* (2010). Hij was lid van het curatorteam van de 5^e IABR, *Making City* (2012) en van het Belgisch paviljoen op de 13^e architectuur biënnale van Venetië, getiteld *The Ambition of the Territory* (2012), en als Ateliermeester betrokken bij verschillende IABR–Ateliers.

OVER DE IABR

De Internationale Architectuur Biennale Rotterdam (IABR) is opgericht in 2001 in de overtuiging dat architectuur en met name de stedenbouw van groot maatschappelijk belang is. Sinds 2004, toen George Brugmans directeur werd, richt de IABR zich daarom vooral op de toekomst van de stad, waar over een aantal decennia bijna 80 procent van de wereldbevolking meer dan 90 procent van onze welvaart zal produceren – en dat moet op een duurzame manier.

In haar meerjarenbeleidsplan 2017 – 2020: *Naar een Weerbare Stad* plaatst de IABR de toekomst van de stad nadrukkelijk in het teken van klimaatverandering en groeiende sociale ongelijkheid. De IABR wil naar vermogen bijdragen aan het helpen realiseren van de *Sustainable Development Goals* van de Verenigde Naties en het halen van de doelstellingen vastgelegd in het Klimaatverdrag van Parijs. Sleutel daarbij zijn goed ontworpen sociaal inclusieve weerbare steden. We kunnen de klimaatproblemen in de wereld alleen maar oplossen als we ze oplossen in de stad. En goed ontwerp speelt daarbij een cruciale rol.

Doelstelling

De IABR is zowel kennisinstelling als cultureel platform met als belangrijkste doelstelling het doelgericht inzetten van de kracht van verbeelding en ontwerp voor daadwerkelijke verandering. Hoe doet de IABR dat? Door meerwaarde te leveren voor beleids- en besluitvorming en de maatschappelijke agenda te beïnvloeden. Door belangrijke disciplines en sectoren samen te brengen om resultaatgericht ontwerpend onderzoek naar de stad van morgen te doen, in binnen- en buitenland. Door de resultaten – kennis, plannen en projecten – iedere twee jaar zo breed mogelijk en in een internationale setting voor het voetlicht te brengen. En, *last but not least*, door al die resultaten ook te helpen realiseren en op die manier metterdaad ‘stad te maken’.

De twee belangrijkste instrumenten die de IABR inzet om haar doelstelling te bereiken zijn het IABR–Atelier en de biennale zelf.

Doorlopend onderzoek in IABR–Ateliers

Een IABR–Atelier is een langlopend ontwerpend onderzoekstraject dat altijd wordt opgezet samen met overheden en andere stakeholders en dat toewerkt naar concrete, toepasbare oplossingen voor bestaande opgaven. Voor de betrokken overheden is een Atelier een unieke gelegenheid om werkelijk ontwerpend onderzoek te doen, om extra kwaliteit binnen te halen, om nieuwe ideeën en niet voor de hand liggende opties te verkennen, om te testen en uit te proberen, om te leren en kennis uit te wisselen in een vrije en internationale setting en om zo de eigen opgave werkelijk verder te brengen. Daartoe heeft de IABR een duurzame en open methodologie ontwikkeld. Voor iedere editie zoekt zij naar een nieuw standpunt en een nieuw perspectief maar er wordt ook altijd voortgeborduurd op wat in vorige edities is geleerd en ontwikkeld. Kennis en resultaten tellen op in een continu onderzoekstraject zodat ieder atelier op de schouders van een eerder atelier kan staan.

De afgelopen jaren produceerde de IABR succesvolle Ateliers in Nederland (op Texel, in Brabant en Groningen, in Utrecht en Rotterdam, en samen met Rijksoverheid, bedrijven en natuurorganisaties op de Noordzee) en in het buitenland (in São Paulo, Istanbul, Brussel en Albanië).

De biennale: brug van onderzoek naar actie

De weg naar een duurzame toekomst moeten steden samen verkennen. Ook al kunnen ze elkaars oplossingen maar zelden één-op-één overnemen, toch moeten zij zo snel mogelijk van elkaar kunnen leren en ervaringen uitwisselen. Dat gebeurt op de biennale zelf, waar onderzoek en onderzoekers, ontwerp en ontwerpers, bestuurders en beleidsmakers, doeners en denkers, uitvoerders en afnemers, bouwers en burgers, binnen- en buitenlanders, en professionals en publiek elkaar ontmoeten.

De biennale is geen doel, maar middel: een internationaal podium voor kennisoverdracht tussen ontwerpers, tussen steden, tussen overheden, en tussen vakmensen en publiek, om de brug te slaan van ontwerpend onderzoek naar actie, van verbeelding naar realisatie.

De middelen die de IABR daarbij inzet zijn tentoonstellingen, conferenties, films, boeken, lezingen, debatten, workshops en master classes, die samen het biennale programma maken.

Het op deze manier inzetten van de vrije culturele ruimte, waarbij ontwerpend onderzoek wordt gekoppeld aan publieke presentaties in een doorlopend op concrete toepassing gericht werkproces, maakt de Internationale Architectuur Biennale Rotterdam uniek in de wereld.